

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

quarta pars misse dicitur Co[n]secratio que continet in se totu[m]
canone[m]. qui diuiditur in tres partes

urn:nbn:de:hbz:5:1-35182

git et huiusmodi ratione dicitur. Vere dignum
 et iustum est. Dicitur vere. quia est veritas.
 Dignum. quia bonum. Iustum. quia beneficium est.
 Equum. quia misericors est. salutare. quia sa-
 lus est. Unde vere dignum est. ratione eius
 excellentie. Iustum ratione beneficentie. equum
 ratione promissi. salutare ratione sui beneficii.
 Hic nota quod dicitur. et d. congere in me-
 dio cum cruce ponuntur. p. vere dignum. Ista p.
 dicitur. Per v. q. super. est apta inferius
 clausa signat christi humanitas que in inferis
 ne principium habuit sed sine carebit. D. q.
 circulariter est clausa fecit ipse deitatem que
 sine non habet nec principium Tract. in me-
 dio cruce efficit et eas federat. quia passio
 ne christi pacificant homines deo. Unus versus.
 Genus humanum d. signat deitatem.
 Trans crucem in medio federat ista duo.
 Subdit gratiarum actionem. cum dicit. Nos
 tibi sp. et ubique gratias agere domine sa. pa. o.
 eter. de. Per christum deo. no. i. mediatorem re-
 demptorem et advocatum per quem super. christum
 tremunt preces tremore reuerentie. Celi ce-
 lestiumque virtutes. i. aliorum angelorum chor-
 hic non expressi. Ac beata seraphim. loca
 exultatione. i. cordi sublatione. celebrant.
 Id est vnam inter magnificat soleniter et io-
 cunde. Cum quibus. s. angelis. et nostras vo-
 ces humiles. admittit iubeas. o de. in lau-
 der tua deprecamur. supplicii confessione. i. de
 uota laudatione. dicentes. hymnum. scz
 Sanctus:

De Sanctus

Ecclesia enim se sperans saluari. et una cum
 angelis deum eternaliter laudare. preformat
 se ipse in precepto laudationis. dices. San-
 ctus sanc. s. quod est corpus angelorum hominumque
 a. i. i. de trinitatis adoratio. Sanctus dicitur
 hymnus angelorum et hominum. Nam primo po-
 nunt verba angelorum ad laudem diuinitatis
 premetia ibi. sanctus. et. Secundo verba hominum
 ad laudem humanitatis. cum dicit. Benedictus.
 Et eque congrue iste hymnus ex duabus
 vocibus collectus premetia sacrificio. in quo

in B. ego. prima summis: terrena celestibus
 coniungunt. Hunc hymnum beatus
 Sicut coposuit ex tribus. Et laude cum
 dicit. sanctus. Ex oratione. ibi. osanna. Et
 gratiarum actione. ibi. benedictus. In h. hym-
 no quinque exprimitur. Primo trinitatem perso-
 nale. cum ter dicit sanctus. Secundo unitatem es-
 sentiale. cum add. t. dominus deus. Tercio in-
 effabile dei potestate. cum subiungit. sabao-
 th. i. princeps exercituum. scz angelorum et
 hominum. Quarto bonitatem diuinalem. ibi.
 Pleni sunt celi et terra. sup. angeli et ho-
 mines. gloria tua. Quinto petimus felicitatem
 finale. ibi. Osanna in excelsis. i. in
 altissimis in celo. Osanna hebraice dicitur la-
 tine. salua domine obsecro populum tuum. Dupli-
 catur propter duplicem gloriam. corporis
 et anime. Vel quod petimus saluari in anima et in
 corpore. cum dicit. Benedictus signum crucis
 facit. quia ille qui venit per crucifixionem. nos re-
 demit. saluauit. et per crucem triumphauit.
 Hymnum dices iungit manus ut vtriusque
 attentio mentis copulet. Campana puls-
 satur ut fideles ad preparationem excitentur
 Lumine accendit ut in eis deuotio auge-
 scat. Altare osculat et crucem in libro. in si-
 gnum quod ex corde ad christi salutem. et ad bono-
 rem christi crucifixi vult sacrificare. Et
 ideo ante canonem imago crucifixi depin-
 gitur. ut non modo intellectus tamen sed etiam
 animae figure aspectus memoriam excitaret do-
 minice passionis. Osculat crucem. quia per
 christi crucem reconciliati sumus deo patri.

quarta pars missae dicitur
 Consecratio que continet in
 se totum canonem. qui diuidi-
 tur in tres partes.

Est acclamatum preconium se-
 quitur secretum silentium in
 quo Canon missae deuote di-
 citur et sacrum mysterium pera-
 gitur. in quo christus sumitur. In hac

quarta parte misse tractatur de consecra-
 tione et sacramenti summatione et du-
 rat per totum canonem usque ad dominice or-
 rationis prefationem. scilicet ibi. **Oremus** pro
 ceptis etc. ibi enim finis est ipsius canonis.
 Canon sunt verba a sanctis patribus in-
 scripta. Et dicitur alio nomine secreta. quia
 verba canonis secretissimam habent viri-
 tutem. etiam ipsis angelis admirandum.
 Canon grece. latine dicitur regula. quia
 verba canonis sunt distincte deuote et
 cum silentio pronuntianda Regulariter ita
 ut nihil addatur vel minuiatur. Vel quia
 canon christi exprimit passionem que est
 quasi regula in hoc sacrificio. Ideo incli-
 pitur a signo thau. **T** sic formato: quod si-
 gnum crucis exprimit. supra quam figuram
 moyses in deserto serpentem eneam erexit
 que christi figura fuit. In canone mis-
 se prout sunt crucis que christi passionem
 representant. et sunt in septem vicibus. de
 quibus in alia expositione clarius patet
 bit. Nam secundum Innocentium in canone aliud
 significant verba: aliud preterdunt gestus et
 signa. Quia verba principaliter pertinent
 ad consecrationem. signa vero ad historiam
 dominice passionis recolenda. **C**an-
 non diuiditur in tres partes principa-
 les. Prima oblationis largitur benedictio-
 nem que est sacramentum tamen ibi. **T**e igitur
 clemētissime. Secunda facit sacramen-
 ti consecrationem que est res et sacramentum
 simul ibi. **Q**uam oblationem. Tercia petit
 sacramenti acceptationem que est res tamen.
 ibi. **S**upraque apicis. Prima pars di-
 uiditur in quatuor partes. Prima petit
 materie et oblationis benedictionem. ibi.
Te igitur. In secunda petit fidelium pro-
 motionem. primo generale ibi. in primis.
 secundo speciale. ibi. **m**emento. In tercia
 parte tangit in quorum sanctorum offertur
 commemorationem. ibi. **C**ommunicantes. In
 quarta ponit predictorum finale conclusionem
 nem et quid petere velit per hostiam. ibi.
Hanc igitur oblationem.

6.
**Hec est prima pars ca-
 nonis.**

E igitur clemētis/
 sume pater per iesū
 christū filiū tuū
 dñm nostrū supplices ro/
 gamus ac petimus. vñ ac/
 cepta habcas et benedicas
 Hec do + na Hec mu + nera
 Hec sancta + sacraficia il/
 libata.

In hac prima pre canonis dirigunt peti-
 tio ad deū ut has oblationes acceptet et be-
 nedicat. Et est sensus. **E**x tu deus saba-
 oth es sanctorum et plena sunt gloria tua celi
 et terra. **T**e igitur. i. certe astantine. et sumi-
 tur. propter primum et requirit quod promissus san-
 ctus. **E** igitur clemētissime propter nos supplices. i.
 humiles. rogamus et petimus. hic multipli-
 cantur verba petitiōis idem significātia. pro-
 pter exprimere affectus multitudinem. Petitiō
 in numero plurali. quia vice omnium deo orationes
 fundit. Per iesum. i. mediatorem. pro quibus fi-
 deles recollant et salutem persequuntur. **N**o-
 ta oblationes panis et vini vocat dona ra-
 tione dantis. munera ratione accipientis. sacri-
 ficia ratione offerentis. Panem namque et vinum dat
 nobis deus in dona illa a nobis accipit ut
 munera et inquit offerimus ipsa deo sunt sa-
 crificia pro peccatis nostris. **H**ec sancta sacrificia
 dicuntur. quia panis et vinum significat cor-
 pus et sanguinem christi: cuius ratione sancta et sancti.
 Illibata. i. immaculata. quia sine macula
 cordis et corporis debet offerri. ut scilicet corpus
 purgetur ab iniquitate: et corpus ab inimi-
 ciis. Hanc orationem dicens sacerdos hu-
 militer inclinat. significat quod cum omni humilitate
 preces et iusticie nostre deo sunt offerende.
Tres crucis hic sunt. invocationem sancti-
 gnificat sanctissime trinitatis cuius virtute

et ista sit puerio et consecratio. Et no-
ta qd crucis signa in canone non sunt dūta
parat. cōsecrandū. alioqñ post psecratōz
fieri nō deberēt. sed pncipaliter p crucis
signa. mo^o p^o etoz. sō dūte passionis nos
tatur. Tres cruces fecit tres tractōes
xpi. qz p ipm tradidit ex dono. iudas. p
munere. iu. leus in sacrificiū. Prima fuit
grē. scō. avaricie. tertia inuidie.

**In primis que tibi offeri-
mus pro ecclia tua scā catho-
lica. quā pacificare custodi-
re adunari et regere digne-
ris toto orbe terrarū. vna
cū famulo tuo. N. papa no-
stro. et antistite nrō. N. et
rege nrō. N. et oībus ortho-
doxis atqz catholice et apo-
stolice fidei cultoribus.**

Nunc petit fideiū p motionē et specifi-
cat. p qd hec dona offerunt. Et qz bonū
cōseperendū ē specialī. et qz hic sacerdos
tipū gerit psonē cōis. sō p statu vniuersi-
salis ecclie petit et p his q in dignitate
sunt positi. Et petit qtuor. Primo trā-
quillitatē pacis. ibi. pacificare. s. ab here-
ticis et schismaticis. Secō custodiā ab ad-
uersis. ibi. custo. scz a vicijs et demonijs.
Tercio adunationē ecclie et fideiū in
vnā fidē. ibi. adunare. Quarto regimen
cōueniēs saluti fideiū. ibi. regere. Expo-
nitur autē sic. In pms. i. pncipali sup.
dona mūera et sacrificia tibi sup. deo. of-
ferim^{us}. i. sacrificam^{us}. p ecclia tua. i. p con-
gregatōz oīm fideiū. scā. i. pfirmata. ca-
tholica. i. vniuersali fidei sacramētis vni-
ta. quā ecclia digneris pacificare et cu-
stodire vt sup. adunare q dispā est int-
infideles. et regere sup. in psperts et ad-
uersis. vna. i. sūcū papaz antistite et rege

in qru tra celebras. p oībus orthodoxis. i.
recte credentibus. et aplice fidei. i. p aplos
fondatē. cultoribus. i. veneratoribus. Quo-
rendū est. qbus. p quibus. qliter et qre sa-
crificiū altaris offerre debem^{us}. Quibus
scz soli deo et sanctez indiuidue trinitati.
Pro qd. i. p ecclia sancta catholica et oī-
bus orthodoxis. Qualiter. qz in vnitare
fidei et cōione scōz. qre. s. p bñficijs tpa-
libus spūalibus et eternis. Et p oībus ppter
deū. Dicit offerim^{us}. ad notādū q sacer-
dos nō tū in sua sū totū ecclie psona
sacrificat. Quappter in sacro altaris nō
hil a bono magis. nihil a malo mīn^{us} pfit-
cimur. qz nō i merito sacerdotis sed i ver-
bo pñat creatoris. Papa nomē est admī-
ratiū suē dñatū. Antistes. i. ante ali-
os stans.

**Memento dñe famulorū famu-
larumqz tuarū. N. et oīm
circūstātū quorū tibi fides
cognita ē et nota deuotio.
pro quibus tibi offerimus.
vel qui tibi offerunt hoc sa-
crificiū laudis. pro se suisqz
oībus pro redemptōe aīarū
suarū. pro spe salutis et in-
columitatis sue. tibi qz red-
dūt vota sua. eterno deo vi-
uo et vero.**

Super^{ius} p oībus petiuit in gñali. hic orat
p fideiū in spāli. Prio nāqz sit mēoria
aliquoz explicite ibi. memento. Secūdo
oīm altātū implicite. ibi. et oīm. Et expo-
nit sic Memento. s. dñe p grē appositōz et
pctōz remissionē. famulorū rep p fidē co-
lētiū. et oīz circūstātū. i. missā audietū. p
qd tibi offerim^{us}. q. d. nō solū memento eoz
p qd offerim^{us} s. et sacerdotū q tibi offerūt

7
 Vel eorum qui personam sacerdotis tibi of-
 ferunt. hoc sacrificium laudis. i. oblatio-
 nem in qua laudaris. pro se. suisque om-
 nibus semper amicis sanguineis et fami-
 liaribus. Pro redemptione animarum suarum
 id est. pro remissione peccatorum suorum. Pro spe
 salutis. i. pro salute eterna. et incalaminatis
 sue. i. pro sanitate corporis perueniendi vel ac-
 renda. tibi quoque redditur. i. persolvunt vota sua.
 id est desideria et affectus. Eterno deo
 quo ad patrem cui attribuit eternitas. Vi-
 uo. i. filio. vero spiritui sancto. quia beatus pro-
 ne operantur in hoc sacrificio. Nota quod tria
 sunt hominis bona. pro quibus se dicit sacerdos
 offerre. corporalia. spiritualia. eterna. vel
 infima. media. et suprema. que petuntur ibi.
 pro incolumitate. pro redemptione. pro spe salu-
 tis. Offerimus ergo laudem pro tribus bonis
 nostris. Pro eternis: ut dentur nobis in pre-
 mium. pro spiritualibus: ut dentur nobis in mercedem
 pro corporalibus: ut dentur nobis in augmentum
 cultus. ut per hec ad eternam perveniamus. Hic
 nota quod sufficit mentaliter exprimere nomi-
 mina eorum pro quibus offertur. Et convenienter
 ponuntur in gradibus quod anteceduntur sequen-
 tia sunt generis casus. Et per memoriam fac-
 ti secundum ordinem sex casuum nostrum in grammati-
 cas. Primo pro recto. i. nominativo. hoc est pro
 seipso. quia ordinata charitas incipit a seipso
 Est tamen proponenda illi memoria pro qua illo
 tempore celebrat. Secundo pro genitivo. i. genitoribus
 tribus pariter spiritualibus et carnalibus. Tercio
 pro dativo. i. bonis factoribus et donis. Quarto
 pro prolativo. i. pro persecutoribus et inimicis
 Quinto pro vocativo. i. pro vocandis ad
 fidem. ut deus infideles ab errore revocet
 ad fidem veram. Sexto pro ablativo. de hoc re-
 stat in memoria ubi agit pro defunctis.
 Nec alicuius fidelis cuius occurrit memo-
 ria debet excludi ab ordine. Potest tamen sa-
 cerdos ante missam. huiusmodi memoriam face-
 re. et tunc debet in missa dicere. Veneremur
 tibi domine illorum quos tibi ante recon-
 damus.

Communicantes et memori-
 am venerantes. in primis
 gloriose semperque virginis
 marie genitricis dei et domini
 nostri iesu christi. Sed et be-
 atorum apostolorum ac marty-
 rum tuorum Petri et Pauli an-
 dree iacobi iohannis thome
 iacobi philippi bartholo-
 mei matthei symonis et tha-
 dei. Lincolni clemens si-
 ri cornelij ciprianus laurienti-
 crisogoni iohannis et pauli
 cosme et damiani. Et omnium
 sanctorum tuorum quorum meri-
 tis precibusque concedas. ut
 in omnibus protectionis tue
 muniamur auxilio. Per.

Postquam posuit commemorationem salutis in-
 digentium. Hic ponit commemorationem san-
 ctorum adiuvantium. Ideo ecclesia sanctorum
 imploret suffragia. vel illis intercedentibus
 fiat nobis hostia salutaris ad veniam. quia
 sancti dei sunt amici et filii. celi heredes.
 ac duces nostri. Hic ecclesia servat morem
 antiquorum. quia patrem memorari solebat. Sic
 et moyses cum pro populo peccare intercede-
 ret dixit. Recordare abraam isaac et iacob
 servorum tuorum fidelium. Communicantes
 supple sumus in fide et spe cum sanctis omnibus
 qui hoc sacrificio usi sunt. Primo fit mem-
 ria beate virginis marie principis. quia
 ipsa christum genuit. et primum locum ipsa in ce-
 lo tenet supra omnes sanctos. Secundo exprimitur
 memoria sanctorum apostolorum et martyrum spec-
 aliter. Apostoli nominantur. quia ipsi nobis for-

man et ritū tradiderūt offerendi. et huius sacrificij ipi i. stes fuerūt. et xpm predicauerūt. Martyres p. testamento dei sua corpa tradiderūt et sanguine suū effuderūt. Confessorū noīa nō sunt in canone posita. qz de eis olim nō solēntzabatur ecclesia. vel qz passi nō sunt pro xpo. Tercio addit oīm sanctorū memoria generaliter. ibi. Et sanctorū omnīū quorū meritis. i. operatōe. vt in oībus. s. credēdis appetēdis et agēdis. pceptōis tue. s. diuine defensionis. muniamur auxilio cōtra oīm inimicorū visibilitū et inuisibilitū machinatōes. Cōcludit autē. Per xpm dñm nostrū. qz sicut p. ipm oīa sūt facta et reparata: ita et p. ipm oīa sunt terminanda. Et nō respondet hic amen et in toto canone. qz indubitanter psumit q. iā angelī assint ipi sacerdoti ministrātes et loco ministroz respondētes amē. Hūc capitulo pmitit rubrica talis: Infra actionē. qz canon aliquādo vocal actio. ppter sacra mysteria q. in eo aguntur vel qz in eo causa nostra agit tāq. corā iudice. Et qz certis festis vltra ordinariā canonis: addunt quedā verba. Illud etiā est notandū. q. canō nō ab vno totaliter sed a pluribz esse cōpositus. qd ex eo ppendit: qz ter p. memoratio in eo sanctorū repetit. licet hoc ipm. pueniat ad gloriā sancte trinitatis. In secūda cōmemoratione supplēt q. de primitiuis sanctis deesse videbantur in prima. Ante p. secratiōē sacramēti postulatū sanctorū suffragiū. Sed post cōsecratiōē nē implorat ipoz cōsortiū.

Hanc igitur oblationē seruītutis nostre. sed et cūcte familie tue quesumus dñe vt placatus accipias. dies qz nostros i. tua pace disponas: atqz ab eterna dāna

tionē nos eripi. et in electorū tuorū iubeas grege numerari. Per christū dñm.

Hic ponit p. dictorū finalē cōclusionē. et qd petere nitit p. hostiā finaliter. Et est sensus. qz sancti cui q. nobis ritū tradiderunt et testimoniū ipm sacrificiū offerēdo. gratiā dei cōsecuti sūt. Ideo illis in tercedentibz rogam. vt tu deus p. p. do minū nostrū idē sacrificiū a nobis placatus accipias et gratuite. q. ten. hoc sacrificiū. et liberationē ab eterna damnatiōe nobis obtineat et p. sortium electorū tuorum. Nam summarie predicta cōcludendo quatuor hic petit. Primo oblati muneris acceptatiōē. Secundo tranquillā vitam. Tercio a malo p. seruatiōnem. Quarto celestis glorie collatiōē: Hanc igitur pro ergo capitur. et est cōtinuatiō precedentī. oblationē seruītutis nostre quā tibi deo in vera adoratiōe offerimus. sed et cūcte familie tue. i. militantis ecclesie. quesumus dñe vt placatus. i. mitigatus intercessionibus sanctorū. accipias. i. acceptes. cetera sunt clara. Ad hanc orationē sacerdos deuote se inclināt vt in se p. uocet cordis deuotiōē per corpis humiliatiōē. quia in se quētibz ardua est petiturus. Et nota q. ter rogatur pro pace in missa. Primo in hac oratione. Secundo ibi. Libera nos. Tercio in agnus dei. ibi. dona nobis pacem. Quia triplex est pax nobis necessaria. Tēporis. pectoris. et eternitatis. Et ob id ter sacerdos osculatur altare.

Hec est secūda pars canonis. Vnde oblationē tuā deus in oībus quesumus bñ + dicā a se scri + prā ra + tā rationali

8
Bileqz facere digner. **ut no**
bis cor + pus er san + guis
fiat dilectissimi filij tui do
mini nostri iesu christi.

Deest ps scda principalis ipsius cano
nis in q petir oblatiois psecratioz. Et di
uidit in tres ptes. In pma vire cōsecre
tiois petir. cū dicit. Quā oblatioz. Se
cūdo acc psecratiois pficit. ibi. Qui pri
die. Tercio fruct psecratiois et rei psecra
te rememoratio exprimit. ibi. Un z me
mores. Prima ps adhuc itres diuidit
Primo poit oblatiois pmemorationē. cū
dicit. quā obla. Secūdo petir oblatiois bñ
dictioz. ibi. qz bñdictā. Tercio petir ipi
trās substantiationē. ibi. ut nobis corpus.
In hac pte sacerdos petir oblatiois pse
cratiois vt ex esca materiali. s. pane et vi
no fiat nobis corpus et sanguis dñi nři
iesu xpi. Et exponit sic. Quā oblatioz
id est materialē. seruitutis nře. sup. clert
et ppli. tu deus in oibz. s. clemētissime exi
stens. qz. s. rogāmus bñdictā. i. psecrare.
ascripā. i. approbare. ratā. i. pfirmare. rō
nabile. i. diuine rōni pformare et volūtas
ti. acceptabilēqz facere digner. vt nobis
ad nostrā salutē panis et vinū fiat corp
et sanguis dilectissimi filij tui. Aliter
illa verba exponunt. Quā oblationē tu
deus digneris facere bñdictā. i. trāsferre
in eā hostiā q est oibus nobis bñdicta.
ascripā. qz in scripturis designata zē.

Aliter fm Augusti. Bñdict ā p quā
bñdicimur. Ascripā p quā i celis aser
bimur. Ratā p quā in mēbris dei censei
mur et in xpo ratificamur. Rōnabile per
quā a malo sensu et bestialitē exuimur. Ac
ceptabile. i. deo accepti sim. Vel p
dicit q in his verbis qnqz petim nobis
dari virtute oblatiois. Remotionē malo
rū cū dicim bñdictā. Ascriptionē eter
norū. ibi. ascripā. Augmentū meritorū
vel bonoz stabilitioē. ibi. ratā. Agendo
rū et credendoz discretionē. ibi. rōnabile

Acceptationē actionū vti deo accepta
et nobis meritoria. Sacerdos hāc dicēs
orō se erigit corpe vt ad celū mentē dis
tingat. Eleuat man vt citi exaudiat. Et
qsi iesum inter brachia p affectū pstringe
re videat. Hic fuit quāqz crucez. quaz
prime tres fecit tres gētes qbus iudas
tradidit xpm. pōrifices scribas et phari.
Due alie significāt venditōz et emptiōz
qsi diceret. Illa venditio fuit maledicta
p scripta irrita intq detestabilis. sed tu de
us digneris hanc oblationē facere bñdi
ctā ascripā zē. Aliter tres crucez sup
ytrūqz cat trā q xps fecit i cena. qz acce
pit. bñdixit. dedit. quarta sup panē qz
dixit. comedite hoc ē corp meū. Quin
ta sup calicē. di. Bibite. Et fm hūc sen
sum. recte subiūgit. q p dicit qz pateret.

qui pridie quā pateretur ac
cepit panē in sanctas ac ve
nerabiles manus suas. et e
leuatis oculis in celū ad te
deū patrē suū omnipotentē
tibi grās agens. Bñ + dixit.
fregit dedit disci. s. di. Acci
pite et māducate ex eo oēs.
Hoc est em corpus meū.

In hac pte ponit psequēter dōba ipam
psecratioz efficiētā. et ipz finalit pficiētā
qz p ipa pcedit ad sacrificiū pfectionē. et
corpis et sanguis psecratioz. Et exponit
sic. Opz et nři iesus xps Qui sup. ps
p dicit. i. pcedēti die i cena: et qnta feria. ac
cepit panē. i. azimū in scās. i. scāficātes
ac venerabiles p p vnitā manibz deitā z
man suas. grās tibi agēs p nra sal. ac:
bñdixit i. psecrauit. dedit ill. s. d. accipite
sacra et māducate spūali. vti sic Accipi
te p fidē. et māducate p caritatē et venera
tōz. ex h oēs. discipuli et electi. Applī acce
pit formā psecratiois a xpo. et ab illēccia

Dicit supra. ad te deū patrē omnipoten-
tē. notat deū fm hūanitatē. patrē fm dei-
tatē. oipotentē p diuinitatis infinitatē.
Sequit. Hoc est em corpus meū. Hic
sacerdos nihil demōst. at. qz illis. verbis
nō v. l. denūciatiue sed reſtatiue. Et est
sensus. Dñs dicit hec verba. Hec pba
cōsecratōis: dicit in psona xpī. Hoc sup-
ple qd p̄tinet sub accidētibz panis. ē cor-
pus meū. post hoc. reuerēter inclinans
adorat: et ad idē inclinat populū. Sufficit
quoqz sacerdoti pferre verba psecratōis
eo mō et fine qd xps ea instituit et ecclesia
cre. l. it. In hac forma psecratōis. verbū
in creatū descēdit in verbū creatū. et sua
inuisibili potētia operat trāsubstantia-
tiōē panis in corpus xpī. Sacerdos
eleuat sacramentū in altū vt dñm oīm.
et vt filiū dei sub forma panis. ver⁹ de-
us et homo adoret. Scdo vt oēs rogēt
illud sacrificiū sibi pficere in salutē. Ter-
cio ob reuerentiā eleuatōis corpis i cru-
ce. q̄si diceret. Videte dñm nrm quē ius
dei crucifixerūt et derisorie adorauerunt
Ip̄m suppliciter deū verū et hoīem ado-
rate. saluatore inuocatez iudicē recogno-
scite. Quarto vt illud sacramentū sciat
sacrificiū summū esse. De q alexāder pa-
pa dicit. Nihil in sacrificijs mal⁹ ēē pōt
qz corpus et sanguis xpī. Ad eleuatōē
candelae incendit. Primo rōne reuerētie.
Scdo in signū leticie. Tercio in signū
q lux vera est sub specie panis. Quarto
qz tūc corda circumstantiū accēdi debēt
deuotius et inflāmati ardentius. Cam-
pana pulsāt vt ad orationē et deuotionē
se populus pparet. Et vt veritas rīdeat
at figure. qz in veteri testamēto sacerdos
tpe sacrificij tubis clangebāt. Corp⁹
xpī morose retrahit et sup altare ponit. h
significat xpm de cruce depositū et in sin-
dore inuolutū. Crucē facit sup oblata
vt denotet panē esse puerendū in corp⁹
xpī. vel qz hec crux notat christū in hūa-
na natura passum. Bñdixit. i. vim bene-
dictōis verbis ab ipso platis dedit. Vlo-

lute autē christus hoc sacm in vltima coe-
na qñ recessurus erat a nobis corporaliter
instituit: vt illud artius cordibz fidelū
suorū infigeret. qz vltima v. rba hoīs mo-
rituri artius mēorie imprimunt.

Simili mō postquā cena-
tū est accipies et hūc precla-
rū calicē in scās ac venera-
biles manus suas. itē tibi
grās agēs Bñ + dixit de-
dit disci. s. d. Accipite et bi-
bite ex eo oēs. Hic est ei ca-
lix sanguinis mei. noui et
eterni testamēti mysteriū
fidei qui pro vobis et pro
multis effunderetur in remis-
siōē peccatorū. Hec quori-
enscūqz feceritis in mei me-
moriā facietis.

Hic psequēter ponunt verba cōsecratio-
nē sanguinis efficiētia. Primo ponunt
quedā pambula. Scdo ipa forma. ibi.
hic est calix. Hec verba sanguinis effici-
unt psecrationē. nō q corp⁹ deorsum sit
diuisum a sanguine. immo totus xps est
sub vtraqz sp̄e indiuisus. scz corpus aīa
et de⁹. ac p hoc vtrobiqz vni et simplicis-
simū sacm. Sub sp̄e panis est corp⁹ xpī
p pueriōē sanguis p ammeriōē. aīa p
punctionē. deitas p vnionē. ista eodem
mō sic caro xpī sub forma panis est cōse-
crata. Simili mō vinū mare. est trā-
substantiatū in sanguinē xpī. Et expo-
nētur sic. Sili mō. i. eodē mō post qz ce-
natū est: accipies sup. i. i. hūc preclarū
calicē. i. vinū. in sanctas. i. sanctificatas
manus. Itē. i. iterū. tibi supple deo p̄i:
gratias agēs. i. gratiarū actōes referēs.
benedixit. i. consecrauit virtute diuina.

Hic fit crux que notat xpm in aia pas-
sum. et panē et vinū in sanguinē quertē
dum. dedit. i. distribuit discipulis. d. Hic est
em calix sanguinis mei. i. hic est sanguis
meus in calice pretus. noui. i. vltimi et
eterni. i. ppetui testamētī. mysteriū fidei.
id est habēs secretā et absconditā intelli-
gentiā tenendā p fidē. qz aliud videt et al-
liud sub speciebus vltis firmiter credit. q
p vobis. i. aplis. et multis sup. in mecre-
dentibus effundetur in remissione pccōz.
Aliter hic est calix. s. mei. i. calix pines
sanguinē meū. Calix capis p potu. et est
sensus. hic est potus sanguinis mei. noui
et eterni testamētī. i. pfirmatio noue et
eternę pmissionis. Dicit nouū respectu
veteris. eternū. i. ppetuū. mysteriū fidei
id est sacri secretū fidei. hoc p referri ad
passionē et sanguinē xpi. qz p vobis sup.
pntibus. et p multis sup. futuris. effun-
detur. Nota qz hec verba. hoc est corpus
vel hic est calix. rē. pferunt a sacerdote in
tensue. vt sacerdos in eis dē verbis face-
re intendat et faciat qd xps intēdebat et
faciebat pficiēdo et cōsecrando corpus et
sanguinē suū. Hec etiā pferunt cū pno-
mine possessiuo meū vel mei. in signū q
in actōe illa sacerdos gerit vices et plonā
xpi. Sequit. Hec autē facietis. Hec sunt ver-
ba institutōis. hec cū xps diceret aplos
instituit sacerdotes. et instituit hoc sacra-
mentū figuratū veterū cōplementū. hec
verba tā corpis qz sanguinis psecratiōz
respiciūt. Et exponunt sic. Hec. i. corp
et sanguinē. quotiescūqz feceritis. i. cōse-
craueritis. obtulaueritis vel manducaue-
ritis et sumpseritis. in mei memoriā fa-
ciatis. i. in memoriā mee mortis et pas-
sionis.

Vnde et memores dñe nos
serui tui. sz et plebs tua scā
eiusdem christi filij tui dñi
dei nostri. tā beate passio-

nis. necnō et ab inferis re-
surrectōis. sed et in celos
glorioso ascensionis offeri-
mus preclare maiestati tue
de tuis donis ac datis Ho-
stiam + purā hostiā + san-
ctam hostiā + immacula-
tā. Panē sanctū + vite eter-
ne. et calicē + salutis per-
petue.

Superius facta est oblatoz psecratio
Hic psequēter fit psecratioz rememora-
tiua oblatio. et salutis petitio his q pfru-
untur sacratīs. Et est sentētia. Ex q fili-
tuus dñs noster iesus christus voluit vt
illa in sui memoriā agerem. Nos serui
tui sup. sacerdotes. sed et plebs tua san-
cta. i. tota ecclesia xpiana. scā i. sacramen-
tis imbuta. et xpi sanguinē abluta. mēoz
res. i. pmemorātes. eiusdē xpi. bte passio-
nis q nos beatificauit. ab inferis resurre-
ctōis q nos secū resurgere fecit. et qsdā
in re. et quosdā in spe. Ascensionis q nos
xpo incorporatos in celū ascendere facit.
Ex his tribus tria bona cōsequimur. Per
passionē ad charitatē inflāmur. Per
resurrectionē in fide reboramur. Per ascē-
sionē in spem eleuamur. Offerim. qdē
simul sed nō fili mō. qz nos p byteri ope
et misterio. sed plebs voto et deuotōne.
tue pclare. i. p oibus clare maiestati. de
tuis donis q a te accepim. i. fructibz ter-
re. qz ad panē. qz iā est cōsecrat. in cor-
pus. ac datis. i. fructibz arborū: qz ad
vinū iā in sanguinē cōu. rtum. Vel p
exponit vt dona ad spūalia. et data ad tpa-
lia referant. vt sit sensus. inter cetera do-
na spūalia q nobis ptulisti. offerim. ma-
iestati tue tā qz potissima de na. rē. De il-
lis offerim. hostiā purā. hostiā sanctam
Purā dicit qz ad cogitatēz. Sanctā
b

quācū ad locutionē immaculatā quo ad
operationē. qz peccatū nō fecit. Vel sic.
Eucharistia purā sanctā zc. i. immunē
ab oī culpa originali criminali et veniali
Aliter hostiā purā a fonte peccati origi-
nalis nos depurantē. Hostiā oīs sancti-
tatis virtutē nobis tribuētē. in q̄ sancti-
fēcōz p̄tinet. hostiā immaculatā. i. ma-
culā actualis peccati a nobis abstergens
tē. Panē sanctū. i. sanctificantē. vel ange-
los et hoīes reficientē. vite eterne. qui est
dator vite eterne. qz vegetat ad vitā eter-
nā. Et calicē salutis p̄petue q̄tū ad sto-
lam aīe. Sacerdos dū hāc orationē
dicit man⁹ in modū crucis exēdit ad v-
trūqz cornū altaris. p̄ hoc rep̄ntat xp̄i ex-
tensionē in cruce. Et vt oēs ad memoria-
dum xp̄i passionē resurrectionē et ascen-
sionē excitet. Vel qz xp̄s p̄ iudeis et gen-
tibus est passus q̄ designant p̄ duo cor-
nua altaris. Quinqz cruces facit. ad
recolendū q̄ in virtute crucifixionis xp̄i
p̄ hāc hostiā sacramentalē. purificamur
sanctificamur z immaculati reddimur.
Et corpus xp̄i sub forma panis est no-
bis abus vite eterne. z eius sanguis sub
forma vini est nobis pot⁹ salutis p̄petue
Allegorice. Quinqz cruces rep̄ntant
xp̄i quinqz vulnera. Hic nota qz cruces
iste nō sūt tāq̄ ad p̄secrationē necessas-
rie q̄ tā facta est p̄ verba ad hoc institū-
ta. sed ad recolendā xp̄i passionē. Et licet
etiā postea aliq̄ ponunt verba q̄ ad cōse-
crationē vident p̄tinere. sicut illa. vniū-
cas sanctificas. Et fiet hec cōmūtiō zc.
intelligēda sunt nō p̄ tpe q̄ p̄ferunt sed
pro instantē plationis forme.

Hec est tertia pars ca.

**Op̄ra que propicio ac-
sereno vultu respicere
digneris et accepta h̄re. sicut
ti accepta h̄re dignatus es
mūera pueri iusti abel. et sa**

**crificiū p̄iarche nri abrae.
et qd tibi obtulit summus
sacerdos tuus melchisedech
sc̄m sacrificiū immaculatā ho.**

Postq̄ orante p̄ transsubstantiāda
hostia. et hostiā p̄secratā deo p̄i obtulit
Nūc petit p̄ ip̄ius acceptatōe i hac p̄te
tercia. Que in tres diuidit p̄tes fm qd
a sacerdote tria petunt. Primo donoz
acceptatio. cū dicit. Sup̄ q̄. Sc̄do diui-
ne misericōdie imploratio. ibi supplices. Ter-
cio gl̄ie collatio. ibi. memēto. Quā-
tū ad p̄mū sacerdos petit p̄mo huius sa-
cramenti a deo acceptationē. Sc̄do addu-
cit figurālē exemplificationē. vt more an-
tiquoz sacrificioz acceptet. ibi. Sicuti
q̄ notat similitudinē nō q̄ritatē. qz hoc sa-
crificiū multo dign⁹ est q̄ antiquoz.
abel. abrae zc. qz veritas dignior q̄ ym-
bra est. In sacrificio hozū triū est xp̄i fi-
gura. Nā xp̄s innocēter fuit occisus. ec-
ce abel. Volūtariē oblat⁹. ecce isaac. In
oblatoe melchisedech q̄ interpretat rex ius-
ticie et pacis q̄ manet sacerdos in eter-
nū notat sacerdotiū. In p̄mo manifes-
tat oblatis passionē. In sc̄do oblatis vni-
geniti dignitatē. In tercio sacrificij ritū
et dignitatē. Et exponit sic. Sup̄ q̄
sup. dona et data tibi oblata. sacro. i. pla-
cabili vultu acceptat grata h̄re. sicuti ec-
ce p̄memoratio figurari. accepta h̄re vi-
gnatus es q̄tū ad offerentē. munera. i.
oblatoes. sc̄m sacrificiū. qz sanctū est et
sanctificat alios. Vel dīc sc̄m sacrificiū
q̄ ad plenitudinē gr̄ez p̄tuit copā. Im-
maculatā hostiā q̄ ad innocentia p̄cti z
immunitatē. Sacerdos dignos p̄iū gl̄ie
ne aliq̄ p̄tula eis adherēs dissipat Vel
qz mens eius et corpus iuncta debent
esse corpori et sanguini xp̄i.

**Supplices te rogamus o
mnipo. ds iube hec perferri**

per manus sancti angeli tui in
sublime altare tuum in conspectu
divine maiestatis tue ut quot
quot ex hac altaris partici-
patione sacrosanctum filium tui
cor + pus et san + guinem su-
perimus omnibus + dictioe ce-
lesti et gratia repleamur. Per
eundem christum domino. no.

Hic petit effectus huius sacri quod est divine
gracie infusio. Primo quod petit vota et ob-
lationes per angelum in celum deferre. Secundo
gratia divine gracie nobis infundi. Et ex-
ponit sic. Dominus deus nos supplices. id est huius-
les et devoti. te rogamus. iube. id est fac. hec. id
est vota fidelium et preces. preberi. id est preberi. per ma-
nus sancti angeli tui. id est per ministerium. vel
per operationes angelorum. in sublime altare
tuum. id est in conspectu divine maiestatis et presen-
tia curie celestis. per manus angeli tui. ange-
li enim offerunt deo vota nostra. Et per manus
angelorum. id est sacerdotum qui dicuntur angelus. ut
quotque de cleri servitute vel voto populi
ex hac altaris participatione. id est sacrificii communi-
one. Hic osculatur altare sacerdos. ut se per-
cipiat cum omnibus offerentibus ostendat. sumpsit
enim comestendo corpus et spiritum. omni benedictione
celesti et gratia repleamur. Sacerdos corpus
inclinat ut mentis humilitas in eo provocet.
Accollat manus autem peccatorum eo quod ex fide me-
tis et peccatoris hec humilitas procedit. Tres
crucis tripliciter representant christi passionem.
Prima facit christi captivatorum. Secunda eius
flagellationem. Tercia significat christum ve-
latus sputum et spinis coronatum.

Memoro etiam domine famulo-
rum famularum tuarum qui nos
precesserunt cum signo fidei et
dormiunt in somno pacis.

Memoria defunctorum fiat
hic. Ipsis domine et omnibus in
christo quiescentibus locum
refrigerij lucis et pacis ut in-
dulgeas deprecamur. Per
eundem christum dominum no.

In hac parte petit collatio glorie. Primo
oratur per refrigerio defunctorum. Secundo per vi-
tute. ibi Nobis hoc. Etiam est signum conti-
nuatum et primum ordinem sequentem. Et
est sensus. Dominus deus nos etiam rogamus
suppliciter ut miserando recorderis famu-
lorum famularumque tuarum. qui cum signo fidei. id
est baptismatis. dormierunt. id est obierunt. in som-
no pacis. id est sine peccato mortali. Et peti-
mus ut istis et omnibus in christo quiescentibus. id
est in charitate existentibus indulgeas locum lu-
cis refrigerij et pacis perpetue. Quia locum
inferni debet esse tenebrarum ardoris et inque-
tudinis. Memoria defunctorum potest fieri
secundum ordinem sex casuum. Notantur. id est illorum. pri-
cipue per quod oblationes facte sunt et. Tri-
pentium f. atrium et sanguineorum. Tri. huius-
modi. Locantur illorum. per quod es regat
Acti. id est inimicorum. Abli. id est per omnibus fi-
delibus in communi.

Nobis quoque peccatoribus fa-
mulis tuis in multitudine
miserationum tuarum speranti-
bus partem aliquam et socie-
tatem donare digneris cum tu-
is sanctis apostolis et martyribus. Cum id
est hane stephano matthia bar-
naba igna. alex. marcellio
petro. felicitate perpe. aga-
lucia agnere cecilia ana st.
Et cum omnibus sanctis tuis

intra quoru nos cōsortium
nō estimator meriti sed ve
nie quesumus largitor ad
mitte. Per christū do. no.

Hic petit collationē glorie. suffragiū
p viuis et cōsortiū cū sanctis. Dicit nos
bis. in psona sui et populi. Et est sensus
Hobis quos peccatoribz miserere q. p
alijs intercessimus. cū nos grā tua plus
indigeam. Ops deus q nō es estima
tor meriti se. largitor venie. digner nos
sociare sanctis tuis. et aliquā pte beaticu
dinis tribuere cū istis sanctis tuis apo
stolis et martyribz. Cū iohāne sup. bas
pista. Et notat hic scōs q sūmter ere
dimus deo placere. Quoz sunt octo ma
sculini sexus: et septe feminini. qz hoc sa
cramentū digne sumētes. octo beatus
dinibus et septe donis spiritus sancti cōs
iungunt. Et ponitur duo apli Mathi
as et Barnabas q post ascensionē xpi fue
rūt electi. Quinqz martyres in memo
riā quinqz vulnerū. Sacerdos cū dicit.
Hobis quos. pcutit peccatū cū expressio
ne vocis sic publican. In tunctione pes
toris sunt tria. Ictus sonus et tact. qz
tripliciter peccam. cogitatōe. locutōe. et
opere. Etia significat pitionē latronis
dextrī. Amē nō addit in fine. qz sequit
cōtinuatio. Ibi. p.

Per quē hec oia dñe semper
bonu creas sancti + ficas
vini + ficas bñ + dicis. et
prestas nobis per + ipsum.
et cū + ipso et in + ipso. est
tibi deo + patri omnipotē
ti. in vnitāte + spūssancti.
oīs honor et gloria Per oia
secula seculorū. Amen.

Hec est cōclusio totius canonis. hic cō
cludunt ea q circa corpis dñi cōfectionē
sunt opa trinitatis. Dicit igit. Per quē.
id est xpm filiū tuū. hec oia. i. panē et vi
nū bona sacramentalia. creas cōdendo na
turā. vtiificas trāsubstantiādo mātē
riā. bñdicis accumulādo gratiā. Vel sic
Per quē hec oia bona creas qz tū ad sub
stantiā panis et vini. Sanctificas puer
tēdo in carnē et sanguinē xpi. Vtiificas
restaurādo nobis vitā eternā. Bñdicis
multiplicādo per hec nobis dona grē. et
pistas qz tū ad vsum spūalis cibi et pot
Per ipm. i. xpm mediatorē. et cū ipso. i.
coequali. et i ipso tāqz substantiāli. Et ti
bi deo patri in vnitāte spūssancti. oīs ho
nor tāqz dñō. et gloria. i. deo. In deo pa
tre notat auctoritas. in filio equalitas.
in spiritu sancto cōmunitas. In xpo cū
tres sunt vnite substantie. scz. diuinitas.
corpus et anima Tres sunt cruces ibi.
sanctificas rē. significant. primo q oia
bona creata et recreata sanctificāt vniū
cantur et bñdicunt in virtute benedictō
nis xpi. Per quē. Hic notat p tres cru
ces trinitatis operationē. Allegorice.
prime tres cruces repñtant tres horas
qbus xps in cruce pepēdit. Alie tres de
signāt tria q xps sustinuit in cruce. pas
sionē in corpore passionē in mēte. ppassio
nē in corde. Alie due fecāt diuisionē cor
poris et anime. Vel duo sacramēta que p
fluxere de latere xpi. scz. aqua regeneratio
nis et sanguinis redemptōis. Post hoc
alta voce dicit. Per oia secula seculorū amē
qz hic cludit missē canonē. Et repñtat
xpi expirationē Hostie eleuare retractio
christi significat sepulturā. Calix q co
operit corporali. designat monumentū
clausum lapide. Dñice orōnis septe pes
tiones. representāt septe verba christi
in cruce prolata.

quinta pars missē dr sacra
menti perceptio vel cōio.

19

2 / 21

21

23 / 22

25

26